

†*Emilian Crișanul*

*Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Aradului*

SFINȚII MARTIRI BRÂNCOVENI -SLUJIREA VOIEVODALĂ ȘI CREDINCIOASĂ A ȚĂRII ȘI A BISERICII-

În universul creat de Dumnezeu, dincolo de istorie și faptele ei, stă raportul dintre bărbat și femeie (familia), binecuvântată de Dumnezeu și menită să transfigureze lumea prin har, dragoste și jertfă. Dragostea lui Dumnezeu a coborât cerul pe pământ și îi înalță pe oameni la Izvorul vieții.

În această lume în care cinstim sfinții și le urmăm viața pilduitoare, ne-am gândit să aprofundăm și să exprimăm trăsăturile fundamentale ale vieții familiei Brâncoveanu pe pământ (la împlinirea a peste 310 ani de la sfârșitul mucenicesc al vieții pământești), care a dorit să trăiască în veșnicie. Cei ce doresc să împlinească un lucru trebuie să facă sacrificii mai mari sau mai mici. Pentru ca să împlinești porunca dragostei față de Dumnezeu și de oameni este necesar să te jertfești.

Sacrificiul înseamnă renunțarea la ceva în folosul cuiva, înseamnă ofrandă adusă divinității. Jertfa înseamnă un dar oferit divinității, renunțarea la ceva scump, suferință, persoană rănită sau omorâtă.

În cazul Sfinților Martiri Brâncoveni, sacrificiul copiilor înseamnă renunțarea la multele bucurii ale copilăriei, la acceptarea statutului

de fiu sau de fică a Voievodului Țării, de trăire dramatică a sentimentului pierderii fraților și de ofrandă adusă lui Dumnezeu de cei patru băieți deveniți mucenici.

Jertfa părinților, Sfântul Constantin și Doamna Maria Brâncoveanu, exprimă dragostea față de Dumnezeu, nașterea de prunci, jertfa mamei pentru familie, și îndemnul la jertfă al tatălui pentru proprii copii, cărora li s-a adăugat în ceata mucenicilor.

De aici modelul și extrapolarea într-o actualitate a spiritului de jertfă în familia creștin-românească, precum și aspectele negative ale unei vieți contemporane îndepărtată de valorile morale ale Ortodoxiei.

După rânduiala creștină, Constantin Brâncoveanu s-a căsătorit cu Maria în anul 1674 și au dat naștere la unsprezece copii: patru băieți și șapte fete. Căsătoria lor nu a fost de „probă” și nu i-a făcut „prizonieri”, ci a pecetluit dragostea și dăruirea manifestate liber în perspectiva împlinirii făgăduințelor din fața Sfântului Altar. Toți copiii au fost botezați și educați în credința Ortodoxă. Unii dintre ei au fost căsătoriți și au adus la rândul lor copii și nepoți părinților.

Cu mulți ierarhi, profesori și oameni luminați la curtea domnească, Sfântul Constantin și Doamna Maria au oferit copiilor o educație înaltă care a dat roade pe parcursul vieții lor. Sfânta Scriptură, scrierile sfinte și literatura științifică au reprezentat hrana educației și pregătirii pentru abordarea vieții pământești și dobândirea veșniciei.

Sfântul Martir Voievod Constantin Brâncoveanu (1654-1714) a trăit 60 de ani și a condus Țara Românească vreme de 26 de ani. Doamna Maria (n ? - 1729) a trăit în jur de 75 de ani, fiind o mamă jertfelnică și o Doamnă a Țării care l-a susținut pe Voievod în lucrarea sa.

Cei unsprezece copii au fost născuți într-un interval de 26 de ani, unii trăind mai mult, iar alții mai puțini ani:

1. Stanca (1676 - 1714) a trăit 38 de ani și a fost căsătorită cu Radu, fiul lui Iliș Vodă, Domnul Moldovei, fără a avea copii.

2. Maria (1678 - 1697) a trăit 19 ani și a fost căsătorită cu Constantin Duca Vodă, Domnitor al Moldovei, cu care a avut doi copii.

3. Ilinca (1682 - 1758) a trăit 76 de ani, fiind căsătorită cu Scarlat, fiul dragomanului Alexandru Mavrocordat, care a murit, și apoi s-a recăsătorit cu Șerban, fiul logofătului Șerban Greceanu, cu care a avut cinci copii.

4. Constantin (1683 - 1714), mucenicul, a trăit 31 de ani. Acesta a fost căsătorit cu Anița, fiica stolnicului Ioan Balș din Moldova. A conlucrat rodnic cu Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, traducând cartea lui Plutarh Cheroneul, *Viețile paralele ale oamenilor iluștri*, și cu Egumenul Ioan de la Hurezi, ctitorind schitul „Sfinții Apostoli”.

5. Ștefan (1685 - 1714), mucenicul, a trăit 29 de ani

și a fost căsătorit cu Bălașa, fiica lui Ilie Cantacuzino din Moldova, având un copil. Autor a *Trei cuvinte de laudă*: unul pentru Sfântul Constantin cel Mare, unul pentru Sfântul Mucenic și Arhidiacon Ștefan și al treilea pentru „Adormirea Maicii Domnului”, se învrednicește de ctitorirea schitului „Sfântul Mucenic Ștefan” lângă Mănăstirea Hurezi.

6. Safta (1686 - 1747) a trăit 61 de ani, fiind căsătorită cu logofătul lordache Crețulescu și având cinci copii.

7. Radu (1690 - 1714), mucenicul, a trăit 24 de ani și a fost căsătorit cu Maria, fiica lui Antioh Cantemir, fost Domn al Moldovei. A scris *Cuvântare la Patima cea mântuitoare a Cuvântului Dumnezeu și Om și Cuvânt panegiric la Sfântul Nicolae*.

8. Ancuța (1691 - 1730) a trăit 39 de ani, iar prin căsătoria cu postelnicul Nicolae, fiul lui lordache Ruset, a avut trei copii.

9. Bălașa (1693 - 1752) a trăit 61 de ani și a fost căsătorită cu Manolache Lambrino, viitor ban al Craiovei.

10. Smaranda (1696 - 1735) a trăit 39 de ani, fiind căsătorită cu postelnicul Constantin, fiul marelui logofăt Grigorie Băleanu.

11. Matei (1702 - 1714), mucenicul, a trăit doar 12 ani, săvârșindu-și viața împreună cu tatăl și frații săi la 15 august 1714, într-un chip mucenicesc.

Dragostea părintească și înțelegerea, spune Sfântul Ierarh Ioan Gură de Aur, sunt „rădăcina tuturor bunătăților”. Dragostea face din oameni o familie creștină, care are același scop, care este orientată spre aceeași țintă, desăvârșirea în Hristos.

Sfântul Constantin Brâncoveanu și Doamna Maria au înțeles că nașterea de prunci nu îi împiedica în împlinirea personală și responsabilitățile sociale. Ei au pus la suflet cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur care zice: „Să nu socotească nimeni căsătoria o piedică pentru a bineplăcea lui Dumnezeu, să nu socotească nimeni că nașterea de copii e o piedică în calea virtuții. Dacă suntem cu mintea trează, apoi nici căsătoria, nici creșterea copiilor, nici altceva nu ne va împiedica să bineplăcem lui Dumnezeu”^[1].

Nașterea de copii este o binecuvântare și un dar de la Dumnezeu – Izvorul vieții. Nașterea mai presus de fire a fost rânduită doar Fiului lui Dumnezeu în persoana lui Iisus Hristos.

Convorbirea Fecioarei Maria cu Arhanghelul Gavriil despre nașterea lui Iisus ne descoperă că Fiul lui Dumnezeu se naște în veșnicie din Tată fără de mamă, și se naște ca Om din mamă fără de tată: „Și îngerul i-a zis: nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema” (Luca 1, 30-32).

La puțin timp, primindu-l în brațe pe Pruncul Iisus, Dreptul Simeon a proorocit, printre altele, că acest copil este semn de împotrivire (controversă, dispută, încrucișare de păreri), după care a prevenit-o pe Sfânta Fecioară că prin sufletul ei va trece sabie (Luca 2,34-35).

În contextul temerii pentru tronul său, Irod a omorât 14.000 de prunci din Bethleem și din împrejurimi (ceea ce a însemnat un mare sacrificiu, martiriu), din pricina Pruncului Dumnezeuiesc supranumit „Rege al iudeilor” (Matei 2,13-18).

Orice naștere de prunci se face cu jertfă și dragoste. Unii copii au supraviețuit vremurilor lor, alții au plecat în veșnicie din diverse cauze, după cum am văzut din aceste câteva exemple și din istoria lumii.

De la Hristos și până la noi, mulți creștini s-au jertfit pe altarul credinței în Fiul lui Dumnezeu și au primit moarte mucenicească. Și dintre strămoșii noștri din Dobrogea s-au înălțat mucenici către Împărăția Cerurilor. Peste secole de istorie și jertfă, căderea Constantinopolului sub turci (1453) a însemnat și năvălirea lor asupra Țărilor Române în mai multe rânduri.

Răscoala seimenilor sârbi și a dorobanților de la București (1655, revoltați împotriva domnitorului Constantin Șerban Basarab) a făcut victimă pe tatăl voievodului, Matei (Papa) Brâncoveanu, în anul 1655, când copilul lui avea doar un an; bunicul, Preda Brâncoveanu avea să fie ucis trei ani mai târziu (1658) la Târgoviște, din porunca lui Mihnea al III-lea (când viitorul Voievod avea patru ani).

În anul 1655, când tatăl voievodului a fost omorât, bunicul Preda a reușit să scape. „Setoși de crimă și puși pe nimicirea seminției, răsculații s-au năpustit în launtrul curților, cu sabia goală, cerând trupul micuțului Constantin, fiul celui ce încă se mai zvârcolea la prag în aburul sângelui. Spune o mărturie a vremii că slugile au ieșit repede în întâmpinarea ucigașilor cu un copil tot de un an smuls în grabă din brațele unei țigănci. Năvălitorii l-au sfărțecat pe loc și s-au dus. Așadar, epoca brâncovenească o datorăm câtorva slugi inspirate și unei roabe nefericite. Istoria se face uneori și astfel. Copilul îi scapă unei morți stupide și anonime spre a se îndrepta către o alta, spectaculoasă și plină de sens”^[2].

Interesantă asemănare, desigur păstrând proporțiile, între jertfa Mântuitorului Hristos (Bethleem, Fuga în Egipt, uciderea pruncilor de către Irod) și jertfa Sfântului Constantin Brâncoveanu! Voința lui Dumnezeu, îngerul păzitor și lucrarea divină prin oameni fac posibilă supraviețuirea în condiții dificile ale vieții pământești.

Încă din fașă, Constantin Brâncoveanu se îndrepta spre jertfă. Jertfa lui a fost împătrită pentru că a trebuit să-și vadă băieții martirizați și pe ginerele său, Sfetnicul lanache, și apoi să primească moartea mucenicească,

ce îl urmărea de 59 de ani.

Înainte de aceasta, a trebuit să parcurgă „Drumul Crucii” de la București la Constantinopol, să pătimească suferințe în Edicule și Epol și după aceea să fie „răstignit” în văzul mulțimii pe crucea credinței ortodoxe și a neamului românesc.

De la jertfa de pe cruce a Mântuitorului Iisus Hristos („Și Pilat le-a zis: Dar ce voi face cu Iisus, ce se cheamă Hristos? Toți au răspuns: Să fie răstignit!”, Matei 27,22), la ceata miilor de mucenici s-a adăugat și martiriul Sfinților Brâncoveni la început de secol al XVIII-lea. Voievodului Constantin i s-a strigat: „Să fie mazilit!” De aproape, ca oarecând Fecioara Maria privind spre Fiul ei răstignit pe Cruce, Doamna Maria privea altarul de jertfă al soțului, copiilor și ginerelui ei, cunoscând tulburarea sufletului și renașterea nemuririi în viețile lor.

De la martiriul primilor Sfinți din Dobrogea (persecuțiile Imperiului roman păgân), la sacrificiul Anei lui Manole pentru opera de la Curtea de Argeș, și la jertfa lui Ioan, Egumenul Hurezilor, pe altarele credinței zidite prin bunăvoința Mucenicului Voievod Brâncoveanu, avem imortalizată dragostea pentru veșnicie și dăruirea pentru eternitate ce izvorăște din „Ierusalimul pământesc – Sfânta Biserică”.

„Nimeni nu poate ajunge la Dumnezeu, decât ridicându-se prin jertfă”, spune Sfântul Chiril al Ierusalimului. Credința în Dumnezeu și viața veșnică l-a determinat pe Sfântul Voievod Constantin Brâncoveanu, împreună cu fiii săi, să renunțe la tot ceea ce este pământesc. Ascultând cuvintele Sfântului Apostol Pavel care zice: „Credința e ființarea celor nădăjduite, dovada lucrurilor celor nevăzute” (Evrei 1,1), înțelegem cum voievodul român s-a raportat la valoarea sufletului nemuritor care nu poate fi omorât niciodată, atâta timp cât credem în lucrarea harului lui Dumnezeu.

În momentele de maximă durere părintească, Voievodul își încurajează fiii prin cuvinte dătătoare de nădejde: „Fiii mei, fiți curajoși, am pierdut tot ce am avut în această lume, cel puțin să salvăm sufletele noastre și să ne spălăm păcatele cu sângele nostru... Priviți la Hristos, Mântuitorul nostru, câte au răbdat pentru voi și cu ce moarte de ocară au murit! Credeți tare în aceasta și nu vă mișcați din credința pravoslavnică pentru viața și lumea aceasta! Aduceți-vă aminte de Sfântul Pavel, ce zice: că nici sabie, nici îmbulzeală, nici nevoie, nici altă orice nu-l va despărți de Hristos; că nu sunt vrednice muncile și nevoile acestea de aici spre mărirea ceea ce o va da Hristos. Acum dară, o dulcii mei fii, cu sângele nostru să spălăm păcatele”.

Într-o astfel de atitudine stă împlinirea cuvintelor Mântuitorului Iisus Hristos: „Cel ce iubește pe tată și pe mamă mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de

Mine; Cel ce iubește pe fiu ori pe fică mai mult decât Mine, nu este vrednic de Mine” (Matei 10,37).

Vrednicia dragostei lor i-a dus la cea de-a treia naștere despre care vorbește Sfântul Ierarh Antim Ivireanul: după nașterea trupească din pântecul maicii și nașterea duhovnicească prin Sfântul Botez, există „a treia naștere, a morții, care iaste mântuitoare, iaste fără de greșală și fără de primejdie la omul cel credincios și drept, căci nu poate să mai păcătuiască după moarte”^[3].

„Un popor care a dat astfel de oameni (martiri și mucenici), nu poate să dispară”, spune pastorul Richard Wurmbrand.

Jertfa creștină își are izvorul în jertfa de pe Cruce a Mântuitorului Iisus Hristos. Sacrificiul uman își are rădăcinile în iubirea jertfelnică a persoanei umane față de semenii. Aceasta din urmă se sfințește și capătă valențe eterne dacă se raportează la Dumnezeu. Aceleași trăsături ale jertfei și sacrificiului le întâlnim în viața și martiriul Sfinților Brâncoveni și la familia întreagă.

Martirii și mucenicii Bisericii Creștine au înțeles și au exprimat amândouă formele: Jertfa creștină și Sacrificiul uman, împlinind porunca dumnezeiască: „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Este prima poruncă, iar a doua la fel ca aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Matei 22, 37-39).

Este ceea ce se petrece în familia Sfântului Constantin Brâncoveanu, pentru că iubirea și jertfa lor nu este un accident, ci este o taină care se descoperă și înțelege în starea de comuniune cu Dumnezeu.

Modelul de viață și dăruire pentru Sfântul Constantin Brâncoveanu și Doamna Maria au fost Sfinții Împărați Constantin cel Mare și mama sa Elena, ale căror icoane se găsesc în biserica Mănăstirii Hurezi.

Desigur iubirea și jertfa Brâncovenilor sunt întemeiate și pecetluite pe iubirea și jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

„Poruncă nouă vă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul” (Ioan 13,34). Aici este vorba despre dragostea jertfelnică, care se răstignește pentru aproapele.

Aceasta înseamnă libertate și dăruire, pentru că putem opta între iubire și ne iubire, și să ne oferim prin jertfă dragostea, având rațiunea slujirii familiei.

Jertfa părinților de a naște copii capătă sens prin Botez, Împărtășirea cu Sfintele Taine, și orientarea și pregătirea lor pentru viața veșnică.

Având casa plină de copii (botezați și apoi unii cununați), familia Sfântului Constantin Brâncoveanu a înțeles binecuvântarea lui Dumnezeu și necesitatea jertfei pe pământ pentru înveșnicire. Nașterea de mulți prunci a sporit comuniunea dintre soți, a adâncit esența

căsătoriei și responsabilitatea comună.

Cultura dobândită, sfaturile duhovnicului Ioan de la Hurezi și ale Ierarhilor ortodocși din Țara Românească și de la curte, au rodit în viața Sfântului Constantin și a Doamnei Maria trăirea revelației sfinte între bucuria vieții și darul nemuririi. Fără a exagera, credem că la temelia **numelui** Brâncovenilor în ceea ce privește ctitoriile și viața lor teologico-duhovnicească este zidită jertfa Arhimandritului Ioan de la Hurezi, dragostea sa de a desăvârși chipurile vii ale familiei Brâncoveanu și osteneala de a zugrăvi sfintele locașuri într-o lumină dumnezeiască pilduitoare pentru contemporani și urmași.

Prin „icoanele” copiilor, Sfântul Voievod Constantin și Doamna Maria au avut posibilitatea să vadă și să observe cum „copilul este o făptură biblică originală. Copilul este o făptură a vieții neîntinate, este o floare deschisă lumii, este un îndemn la simplitate și frumusețe. În el vorbește frântura de cer dată omului odată cu începutul. Copilul este un mare dar al vieții noastre aici: aduce cu el inocența, dragălașenia și bunătatea. Copilul îndulcește viața noastră, atât de amară; făptura sa mică cu aripi la suflet ne dă multe învățăminte”^[4].

Înainte de a se sui la cer, copiii Brâncovenilor au alinat de multe ori viața frământată a dregătorului și apoi a Voievodului, amărât de multele presiuni din partea turcilor și numeroasele uneltiri din partea boierilor.

Celor mai mulți copii, le făcuseră un rost în viața pământească, dar mare parte dintre ei au murit la tinerețe.

Atâta Cruce este în viața acestei familii, încât aproape că este foarte greu de observat altundeva o asemenea icoană a bucuriei și suferinței!

Sacrificiile pe care le fac părinții pentru copii înseamnă dragoste și jertfă, dar pentru ca acestea să aibă valoare eternă, trebuie sfințite și transfigurate prin harul Duhului Sfânt.

Atât Sfântul Constantin și Maria Brâncoveanu, cât și copiii lor au dăruit poporului român și Bisericii noastre multe opere spiritual-culturale: ctitorii (biserici și mănăstiri), case, școli, cărți, obiecte diverse ș.a., toate acestea fiind daruri parțiale.

Părintele Galeriu scrie că „Poți sacrifica ceva din ale tale, poți participa spiritual la sacrificiul unui semen, îndurând cu el; dar jertfa adevărată este să te oferi pe tine; de aceea nu dai nimic, până nu te dăruiești pe tine, adică nu dai ce am, ci ceea ce sunt”^[5].

„Iisus Hristos e și dar și jertfă. În El darul care coboară la noi e Dumnezeu însuși, jertfa care suie la Tatăl nu e un simplu om, ci Dumnezeu – Omul. Harul acestui dar coboară până la « cele mai de jos » ale făpturii noastre, iar jertfa suie prin El până la dreapta Tatălui. Unire perfect realizată în ambele sensuri”^[6].

Hristos Domnul s-a dăruit total pentru răscumpărarea oamenilor din păcat: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16).

Așa s-a întâmplat cu Sfântul Constantin și fiii săi și cu sfetnicul Ianache: s-au dăruit Bisericii lui Dumnezeu printr-o jertfă totală, personală, trup și suflet, închinată lui Dumnezeu, și au devenit rugători pentru neamul românesc înaintea tronului Sfintei Treimi.

Desigur că Dumnezeu nu vrea moartea noastră, ci dorește să fim vii, El vrea să trăim veșnic împreună cu El, să fim sfințiți, îmbogățiți în har și frumusețe divină. Domnul Iisus Hristos le spune ucenicilor: „Eu am venit pentru ca (oamenii n.n.) viață să aibă și din belșug să aibă” (Ioan 10,10).

Jertfa Sfinților Brâncoveni aduce multă durere, dar și mult dor din partea familiei rămasă în viața pământească. Să nu-ți mai vezi fii, ca mamă, să nu-i mai vezi pe frați, ca surori, înseamnă o deosebită suferință și foarte mult dor.

Părintele Dumitru Stăniloae, definind dorul, ne face să înțelegem starea Doamnei Maria și a fiicelor sale după momentul din 15 august 1714.

El spune că „Dorul e simțirea acută a absenței aceleora din orizontul său, care poartă numele lor, ce nu pot fi umplute de alții. În dor se trăiește o prezență sui-generis a celor absenți; se trăiește durerea absenței lor. Dar chiar prin această durere se trăiește în același timp, un fel de neștersă prezență a lor în conștiință. Absența lor e un chin, pentru că nu e o absență totală, nu e o uitare. În dor omul e singur sau fără cel dorit, și în același timp nu e singur: e cu cel dorit. Dar cel dorit nu e de față în carne și oase, ci e reprezentat prin dor”^[7].

Aceste trăiri și sentimente, stări și manifestări se aflau în sufletele Brâncovenelor, supraviețuitoare ale muceniei tatălui, soțului și fraților.

Este o stare pe care o încearcă orice om atunci când se desparte de cineva drag. Cât de interesant subliniază Părintele Stăniloae faptul că: „absența celor plecați este chin, pentru că nu e o absență totală”, ei nu au murit, ci s-au mutat în alt plan de existență, și prin rugăciune suntem în comuniune cu ei și așteptăm revederea în veșnicie.

Nădejdea în Învierea cea de obște (Crezul, „Aștept învierea morților și viața veacului ce va să vie”) ne face să purtăm acest dor al revederii.

Mulți dintre noi au trecut prin astfel de stări și am avut și avem un astfel de dor pentru cei plecați din această lume.

De la dorul despărțirii temporare în familia Brâncoveanu s-a trecut la dorul revederii în Împărăția

lui Dumnezeu, dorul comuniunii sfinte la masa tăcerii și în fața Sfântului Altar, ridicând coliva și lumânarea spre o veșnică pomenire și eternă iubire și rugăciune.

Însă a avea un tată Sfânt și frații Sfinți este o situație prea complexă pentru a putea fi descrisă în câteva cuvinte.

În familia Brâncoveanu s-a întâmplat ceea ce spunea Părintele Stăniloae: „Te dorești mai mult după persoana cu care ai realizat mai înainte o comuniune îndelungată, pentru că în acea comuniune s-a descoperit căldura ei, ca atmosferă necesară a existenței tale (...). Până ești departe de ea n-ai odihnă, ești pe drumuri. Prin dor vine până la tine, de la distanță, adierea căldurii familiare a persoanei cu care ai fost în comuniune. Dorul te cheamă lângă ea”^[8].

Privind la viețile sfinților, observăm prin raportare la ei, că jertfim de multe ori timpul nostru pentru lucruri neînsemnate. Însă, este necesar să jertfim crâmpoie din viața noastră pământească pentru a-L ruga pe Dumnezeu să sfințească timpul existenței pământești, transfigurându-l în timp înveșnicit.

Mergând la Mănăstirea Hurezi, în biserică ne iese în cale mormântul Brâncoveanului, care este gol; nădăduim însă ca prin rugăciunea Sfinților Brâncoveni și prin lucrarea de față închinată lor, să aprindem o candelă în întunericul acestei lumi care nu mai are timp să reflecteze la valorile jertfei creștine și la sacrificiile celor din jur.

Între cele zece porunci, prin cea de a cincea, Dumnezeu ne îndeamnă să ne cinstim părinții: „Cinstește pe tatăl tău și mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeu Tău Ți-l va da ție” (Leșire 20,12).

Este firesc să-i cinstim pe părinții noștri, pentru că ei sunt cei care ne-au născut și crescut, educat și ajutat în viața pământească. Suntem datori să-i iubim, să-i ascultăm, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate” (Efeseni 6,1). „Fiule, păzește povața tatălui tău și nu lepăda îndemnul mamei tale” (Pilde 6,20). Copiii Voievodului Brâncoveanu au ascultat de îndemnurile tatălui și ale mamei lor.

Totodată este bine să nu ne supărăm părinții, ci să-i ajutăm ori de câte ori este nevoie: „Fiule, sprijinește pe tatăl tău la bătrânețe și nu-l mârni în viața lui” (Înțelepciunea lui Isus Sirah 3,12).

Copiii au datoria să-i cinstească pe nașii de botez, pe nașii de cununie și pe toți oamenii. Părinții se apleacă, în mod firesc, cu dragoste spre copiii lor, purtându-le de grijă și oferindu-le o educație creștină, prin care să învețe să-L iubească pe Dumnezeu și Biserica Lui.

Tot Sfântul Apostol Pavel spune: „Părinților, nu

întărâtați la mânie pe copiii voștri, ci creșteți-i în învățătura și certarea Domnului” (Efeseni 6,4).

Lacrimile părinților vărsate pentru copii nu pot fi contabilizate; ele exprimă sentimentul dragostei materne și paterne pentru „viață” și rodul iubirii.

Copilul vine în lume de la neexistență la existență din voința lui Dumnezeu și dragostea părinților. Copiii sunt curați, neputincioși și lipsiți de puterile proprii, de aceea au nevoie de adăpost, de hrană, îngrijire, de apărare și iubire, depinzând de dragostea celor din jur. Din momentul venirii lor pe lume, părinții nu mai trăiesc pentru ei înșiși, ci pentru copii, viața copiilor este viața lor.

Fiul lui Dumnezeu s-a făcut copil din Fecioara Maria din iubire nemărginită și smerită față de oameni. „Iisus Domnul nu a avut copii după trup, dar a avut ucenici, fii duhovnicești, cărora le-a spus: « Lăsa-ți copii și nu-i opriți să vină la mine, ca unora ca aceștia este împărăția cerurilor » (Matei 19,14). Mai mult, Iisus Mântuitorul a înviat pe fiul văduvei din Nain și pe fiica lui Iair, aducând bucurie părinților îndurerăți. Iubirea față de copii este, așadar, început al înțelegerii iubirii părintești a lui Dumnezeu față de oameni. Copiii cărora le lipsește iubirea părinților nu pot crește spiritual deplin, iar adulții care nu pot manifesta iubirea dezinteresată, frățască și părintească față de semenii lor nu pot răspunde deplin iubirii părintești a Tatălui Cerească”^[9].

Sfântul Constantin și Doamna Maria au fost părinți responsabili, cu dragoste de Dumnezeu, iubitori de copii, având o familie cu unsprezece copii cărora le-au purtat grijă, le-au oferit o educație creștină și un rost în viață. Chiar dacă au avut unsprezece copii, nu i-au abandonat și nici nu le-au oferit „libertatea” de a face ceea ce doreau. Au dat naștere la copii pentru a deveni cetățeni ai Împărăției cerurilor. Dragostea lor a fost una creștină, jertfelnică și altruistă, pe care cu greu o mai întâlnim astăzi, când în lume predomină egoismul, indiferența și individualismul, camuflate printr-o dragoste telenovială.

Astăzi, divorțurile, avortul, libertinajul, abandonarea copiilor au devenit frecvente în societatea umană dezvoltată, computerizată, comunicativă, dar aflată în criză morală și economică.

Copiii orfani, copiii săraci, copiii bolnavi, copiii fără copilărie au nevoie de dragoste părintească, de ajutorul instituțiilor care promovează viața și demnitatea omului-copil, dar și drepturile omului.

După cel de-Al doilea Război Mondial, în Moldova erau peste 45.000 de copii orfani, iar Biserica, prin lucrarea Patriarhului Justinian (pe atunci Episcop Vicar al Mitropoliei Moldovei), dimpreună cu preoții, a reușit să-i ajute pe acești prunci nevinovați și singuri, prin

programul social filantropic „asistența deschisă și asistența închisă”.

După cum vedem în lume, „Societatea modernă nu are nevoie de familie sau cel puțin de o familie puternică, unitară, în care relațiile sunt bazate pe dragoste și fidelitate, care participă la o cultură tradițională sau care are un univers de valori spirituale. Familia (părinții) se gândește la viitorul copiilor, economisește, investește în educația acestora și-și găsește sensul și fericirea în chiar aceste relații de dragoste care animă legătura dintre membrii ei, în capacitatea de jertfă, care-i face să renunțe la multe comodități, plăceri și distracții. Soțul și soția care se iubesc unul pe celălalt și care au mai mulți copii sunt cei mai slabi consumatori. Ei au într-o măsură mult mai mică dispoziția, timpul sau banii ca să investească în industria divertismentului sau în industria de înfrumusețare (creme, haine, obiecte), care să-i facă performanți în atragerea atenției, în seducția sexuală. O astfel de familie devine un veritabil dușman al culturii de consum. De aceea tirul publicitar, în principal prin lumea fantasmagoriilor televizuale, bombardează mințile oamenilor cu mesaje care să-i separe până la rup-tură definitivă de familia în care trăiesc”^[10].

În vremea lui Brâncoveanu, societatea românească era așezată altfel, se raporta la alte valori. Părinții nu erau bombardați cu publicitate consumistă și *antifamilie*, ci erau curajoși să înfrunte vitregiile vieții pentru a avea o familie numeroasă și unită. Egoismul, individualismul și indiferența în familie și comunitate nu aveau conotațiile lumii de astăzi. Părinții de atunci nu erau complexați de faptul că nu le puteau asigura copiilor lucrurile accesibile doar celor bogați. Copiii de astăzi suferă că nu au jucăriile prietenilor lor sau cărora li se face publicitate. Există un stres în familii din cauza lipsei banilor și a imposibilității de a dobândi repede unele lucruri dorite.

Prin comparație cu alte perioade ale istoriei neamului românesc, vedem că „Niciodată în istoria lumii, femeia și bărbatul nu au fost terorizați mai mult ca în epoca televiziunii de pierderea frumuseții, a tinereții, de amenințarea bătrâneții și a morții, pentru că la televizor bătrânețea, cu toate rânduilele, valorile și demnitatea ei, nu există”^[11].

În acești ani, au intervenit și despărțirile familiilor din cauza migrației în străinătate a unuia dintre părinți, plecat pentru a munci și spori veniturile familiei. Întâlnim și părinți care și-au lăsat copiii în grija rudelor și au plecat din țară din aceleași motive. Aceste situații produc mari drame și traume copiilor, care suferă din pricina lipsei unității familiei și a dragostei părintești.

Datoriile părinților față de copii pot fi rezumate într-un singur cuvânt: iubire, iar datoria copiilor față de părinți trebuie să fie recunoștința.

În aceste vremuri, este necesar să ne aplecăm cu mai multă atenție asupra familiei creștine în lumina învățăturii Mântuitorului Iisus Hristos, pentru a o ajuta la redescoperirea sensului vieții ei și la dobândirea comportamentului adecvat și a mijloacelor necesare existenței unui cămin unit, armonios și rezistent.

„Familia este întemeiată și binecuvântată de Dumnezeu pentru a continua viața pe pământ, pentru a păstra credința și viața morală în societate, pentru a crește copii credincioși și iubitori de Dumnezeu, pentru a birui toate ispitele trupești și sufletești”^[12].

Spunea Aristotel: „Copilul trăiește din viața mamei, vede cu ochii mamei, vorbește limba mamei, simte cu inima mamei. Mama este jumătatea copiilor”. Așa a fost și Doamna Maria Brâncoveanu pentru copiii ei, un altar de jertfă, care s-a mântuit prin nașterea și creșterea pruncilor, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Dar ea se va mântui prin nașterea de fii, dacă va stăru, cu înțelepciune, în credință, în iubire și în sfințenie” (I Timotei 2,15).

„Dragostea dintre părinți și copii se arată prin creșterea și educația lor. Prin educație, părinții arată grija ce o poartă comorii sfinte dată de la Dumnezeu: copiii (...). Copilul este un crin, iar în neprihănirea lui vede îngerii lui Dumnezeu. « Dați-mi ochiul unui copil pe toată viața, și nu voi vedea decât lumina fericită a raiului dumnezeiesc », spune Nichifor Crainic. Iubirea și rugăciunea revelează copiilor pe Părintele lumii și al oamenilor: iubirea și rugăciunea îi fac să-L îndrăgească și să-L primească în suflet, pe toată viața, icoana Lui sfântă, ocrotitoare, mântuitoare”^[13].

Familia Sfântului Voievod Martir Constantin Brâncoveanu și a Doamnei Maria reprezintă un model și o nădejde în rugăciune pentru noi toți.

Privind chipurile familiei Brâncoveanu din tablourile votive de la mănăstirile Hurezi și Surpatele, observăm contemplarea Crucii și lumina Învierii care descoperă vocația jertfei și virtutea dragostei cultivate în Biserica slavei lui Dumnezeu. Tabloul votiv exprimă icoana nunții, Taina căsătoriei, unirea dintre Hristos și Biserică, precum și unirea familiei cu Biserica, corabia care o duce la limanul Împărăției lui Dumnezeu, după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Căsătoria este tainică icoană a Bisericii”.

Sfinții Martiri Brâncoveni au devenit prin jertfa lor „buni biruitori mucenici”, care, prin credința în Fiul lui Dumnezeu, au dat sens suferinței și morții, arătându-ne nouă adevărata identitate și dorința de a trăi în veșnicie.

THEIR PRINCELY AND FAITHFUL SERVICE TO THE COUNTRY AND THE CHURCH

Abstract: The Holy Brâncoveanu Martyrs represent, for the Romanian Church and people, a model of dedication to Christian and national values, beginning with the Church, the Family, Education, and the Spiritual–Cultural Heritage. Saint Voivode Constantin Brâncoveanu and Lady Maria (who will also be canonized by our Church) cultivated the gifts received from God through family (four sons and seven daughters), princely governance, and Christian culture. Their moral-Christian life and the martyrdom (†August 15, 1714) of Voivode Constantin and his four sons were among the key reasons for their canonization in the Orthodox Church, with their feast day celebrated on August 16 each liturgical year.

Keywords: Orthodox Church, Brâncoveanu Saints, Horezu Monastery, Martyrs.

NOTE

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Facere* (II), Omilia a XVIII-a, IV, traducere, introducere, indici, note de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 214.

[2] Valeriu Anania, *Cerurile Oltului*, Edit. Episcopiei Râmnicului și Argeșului, Râmnicu Vâlcea, 1990, pp. 101-102.

[3] Sfântul Antim Ivireanul, *Didahii*, Edit. Basilica, București, 2010, p. 199.

[4] Ernest Bernea, *Îndemn la simplitate*, Edit. Anastasia, București, 1995, pp. 108-109.

[5] Părintele Galeriu, *Jertfă și răscumpărare*, Edit. Harisma, București, 1991, p. 205.

[6] *Ibidem*, p. 202.

[7] Pr. Dumitru Stăniloae, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Edit. Elion, București, 2001, p. 102.

[8] *Ibidem*, pp. 105 – 106.

[9] †Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Daruri de Crăciun – înțelesuri ale sărbătorii Nașterii Domnului*, Edit. Trinitas, Iași, 2005, pp. 50-51

[10] Virgiliu Gheorghe, *Știința și războiul sfârșitului lumii*, Edit. Prodomos, București, 2008, p. 48.

[11] *Ibidem*, p. 61.

[12] Irina Leonte, *Familia creștină: părinți și copii*, în volumul „Familia creștină azi”, Edit. Trinitas, Iași, 1995, p. 160.

[13] *Ibidem*, pp. 161-162.